

РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНИЯ ОТНОСНО ЕФЕКТИВНОСТТА И ВЛИЯНИЕТО НА ЗАКОНОВАТА СРЕДА В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ И ВЪЗБНОВЯЕМИТЕ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ ВЪРХУ БИЗНЕС СТРУКТУРИТЕ

Доц. д-р инж. Димитър Баев, Българска Стопанка Камара

RESULTS OF STUDIES ON THE EFFECTIVENESS AND IMPACT OF THE LEGAL ENVIRONMENT IN THE FIELD OF ENERGY EFFICIENCY AND RENEWABLE ENERGY SOURCES ON BUSINESS

Ass. Prof. Dimitar Baev, Ph.D., Bulgarian Industrial Association

A consortium of Bulgarian Industrial Association (BIA), the Agency for Sustainable Energy Development (SEDA) and „Sofena“ Ltd. implemented a project called „Increasing public participation in the formulation, implementation and monitoring of Energy Efficiency Policies and Legislation“ under the Good Governance Program, funded by the European Social Fund of the European Union. This report presents the results of the activities carried out on a project task: „Performing studies on the effectiveness of the legal environment in the field of energy efficiency (EE) and renewable energy sources (RES) on business structures“. The report shows and analyzes the received answers, opinions and suggestions from energy users, energy traders, energy auditors and non-governmental organizations in the field of energy efficiency. Conclusions and suggestions arising from the data processed are also presented.

Увод

Консорциум от Българска Стопанка Камара (БСК), Агенцията по устойчиво енергийно развитие (АУЕР) и „Софена“ ЕООД изпълняват Проект „Повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство в областта на енергийната ефективност“. Проектът се изпълнява по линия на **процедура** BG05SFOP001-2.009 „Повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство по Оперативна Програма „Добро управление“ /Л1/, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Цели на проекта са:

- Партньорско управление с гражданите и бизнеса в областта на енергийната ефективност (ЕЕ);
- Открито и отговорно управление;
- Отправяне на препоръки за:
 - Подобряване на процесите на предоставяне на услуги;
 - По-добра регулаторна среда;
 - Предотвратяване на конфликта на интереси.

Настоящият доклад представя резултатите от изпълнение на Дейност 1 от Проекта „Извършване на проучвания и изследвания относно ефективността на законовата среда в областта на енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници върху бизнес структурите“. Разглежданата дейност включва:

- Анкетни проучвания и срещи с бизнеса и енергийни експерти с акцент върху тежестта и ефективността на контролните функции от страна на администрациите.;
- Обработка и анализ на получените данни и информация;
- Становище и предложения до Министерството на енергетиката, други, свързани с тематиката министерства и АУЕР.

Извършени дейности и проучвания

Дейността включва анкетни проучвания и срещи с бизнеса и енергийни експерти с акцент върху тежестта и ефективността на контролните функции от страна на администрациите, обработка и анализ на получените данни и информация и подготовка на мнения и предложения до съответните държавни органи и администрации.

Целеви групи на проучването: крайни потребители, търговци на енергия, енергийни одитори, неправителствени организации в областта на енергийната ефективност и възобновяеми енергийни източници (ВЕИ)

Задачата включваше провеждане на анкетни проучвания по целевите групи със следната структура:

- Характеристики на адресанта;
- Степен за познание на Европейското и национално законодателство в областта на ЕЕ и ВЕИ;
- Оценка на готовността за изпълнение на задълженията по ЗЕЕ;
- Оценка на процедурите и ползите от провежданите обследвания за ЕЕ;
- Оценка за формите и възможностите за финансиране на проекти за ЕЕ;
- Проблеми и предложения по темата

Въпросникът бе разпространен с 664 индивидуални имейли до идентифицираните представители на четирите групи респонденти.

За допълнително уточняване на предварително получените резултати от анкетното проучване се проведеха дискусии със заинтересованите страни, в които взеха участие 53 специалисти от различни организации и институции. Дискусиите бяха фокусирани върху изпълнение на задълженията на търговците на енергия и възможностите за осъществяване на проекти (съвместни дейности) с доставчици на оборудване и отразяване на гледните точки на крайните потребители, енергийните одитори и неправителствените организации в областта на енергийната ефективност.

По анкетното проучване са получени 63 отговора, които представляват 9.5% от общия брой изпратени електронни анкетни запитвания. Процентът на отговорите е в границите на очаквана допустимост за този вид изследване. Преобладават отговорите от крайни потребители, една трета от всички отговорили. Съотношението между отговорите по групи анкетирани съответства на структурата на изпратените електронни съобщения.

63% от всички респонденти оценяват, че са запознати с директивите на ЕС /Л2, Л3/ в областта на енергийната ефективност частично, а около една трета – че са добре запознати. 58% от анкетираните считат, че българското законодателство в областта на енергийната ефективност /Л4/ съответства на европейското частично, а повече от 1/3 нямат мнение по въпроса.

Относно оценка за структурата и съдържанието на документите, регламентиращи подготовката и издаването на удостоверения за енергийни спестявания (УЕС) /Л6/, мненията им са разделени. За 40.5% документите са добре структурирани, разбираеми и удобни за прилагане. Други 40.5% са на противоположно мнение, че документите са трудно разбираеми, има неясноти и нееднозначности, както в документите, така и в тълкуването им от страна на администрацията. Една пета нямат мнение по темата (Фиг.1).

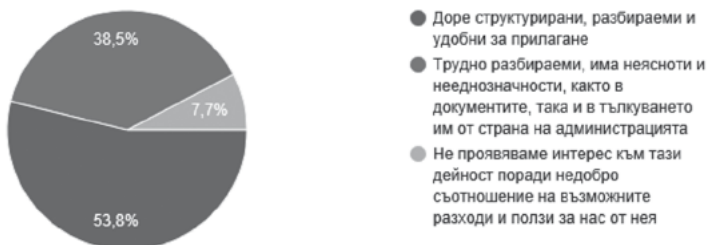
Фигура 1. Оценка за структурата и съдържанието на документите, регламентиращи подготовката и издаването на удостоверения за енергийни спестявания

Договорите с гарантиран резултат са малко познати като енергийно ефективни решения и механизъм за постигане на енергийни спестявания. 43% от анкетиранияте нямат достатъчно информация, за да формират мнение. За същото количество респонденти договорите с гарантиран резултат не са ефективни. Едва за 14% те са били приложени и са дали положителен резултат.

Над 80% от отговорилите търговци на енергия имат индивидуални цели за енергийни спестявания /Л7/, но едва под половината от тях имат практически опит за изпълнение и доказване на индивидуалните цели. В големи индустриални и търговски структури е налична обща практики и процедури за извършване на обследвания и доказване на спестявания, за които се изготвят доклад, издава се удостоверение, с което се покриват индивидуалните цели. Самостоятелни предприятия предпочитат използването на договорни отношения с фирми за обследване за енергийна ефективност с цел доказване на енергийни спестявания.

Над 1/3 от анкетиранияте търговци на енергия не виждат подходящ механизъм за постигане на индивидуалните цели за енергийни спестявания. Една четвърт от търговците на енергия разчитат на сътрудничество с компания, която вече предоставя на пазарен принцип енергоефективни технологии и услуги на крайните потребители, включително договори с гарантиран резултат. Една пета (18.8%) от тях предоставят на пазарен принцип на енергоефективни технологии и услуги на крайните потребители, включително договори с гарантиран резултат. С най-голяма популярност се ползват комбинацията от механизми за придобиването на удостоверения за енергийна ефективност (31% от отговорилите). За нито един от анкетиранияте търговци на енергия не представлява интерес използването на финансовите механизми чрез осъществяване на вноски във финансов посредник, който да финансира проекти за енергийна ефективност. Търговците на енергия споделят, че механизмите за постигане на индивидуалните цели са свързани с допълнителни разходи за предприятията. Те срещат значителни проблеми при предоставяне на енергийни услуги на пазарен принцип поради липсата на икономически интерес и търсене от страна на крайните клиенти.

Половината от търговци на енергия считат, че документите на документите, регламентиращи подготовката и издаването на удостоверения за енергийни спестявания са добре структурирани, разбираеми и удобни за прилагане (Фиг. 2).

Фигура 2. Търговци на енергия. Оценка на структурата и съдържанието на документите, регламентиращи подготовката и издаването на удостоверения за енергийни спестявания

За половината от търговците на енергия най-значим проблем при изпълнение на индивидуалните им цели за енергийни спестявания е липсата на развит пазар на удостоверения за енергийни спестявания и свързаните с това неясноти в разпоредбите. Значителни затруднения пред търговците на енергия произтичат от липсата на опит в подготовката и изпълнението на договори с гарантиран резултат, предлагането на енергоефективни технологии и услуги и на достатъчно обосновани проекти за икономия на енергия при крайните потребители (Фиг.3).

Фигура 3. Търговци на енергия. Проблеми и затруднения при изпълнение на индивидуалните им цели за енергийни спестявания

Повече от половината от крайните потребители не намират трудности при подготовката и изпращането на изискуемите годишни отчетни форми. Почти $\frac{1}{4}$ получават консултации от АУЕР. Над $\frac{2}{3}$ от предприятията със задължения за извършване на енергийни обследвания намират формите за отчет за удобни и насочващи. Половината от МСП без задължения се възползват от помощ и консултации от АУЕР.

Наблюдава се непознаване на възможностите, рисковете и ползите от внедряване на стандарта за управление на енергията БДС EN ISO 50001.

71% от анкетираните нямат мнение по въпроса или не желаят да се ангажират с внедряването му поради липса на стимули, както и поради допълнителното натоварване. Една пета от анкетираните проявяват интерес от внедряване на стандарта за управление на енергията БДС EN ISO 50001, тъй като това ги освобождава от периодично провеждане на енергийни обследвания.

Само за 43% от предприятията провеждането на обследвания за енергийна ефективност */15/* водят до положителни решения и решаване на текущи проблеми при енергопотреблението. За 57% от анкетираните обследванията представляват допълнителна административна и оперативна тежест, която не води до производствени и технологични решения в областта на енергийната ефективност.

Не представлява изненада резултатът, че предпочитаните форми за финансиране на мерки за енергийна ефективност е кандидатстването по процедури за безвъзмездно финансиране (67% от анкетираните) или със собствени средства (62%). С най-малка популярност е възможността за използване на кредити от Фонда за енергийна ефективност и възобновяеми източници (14%). Еднаква е степента на интерес за финансиране на мерките с помощта на договори с търговци на енергия и договори с гарантиран резултат (по 19%).

Почти половината от анкетираните предприятия ползват допълнителна консултантска помощ за подготовката на документите и проектните предложения за кандидатстване по процедури за безвъзмездно финансиране (47.6%). Единствено в групата на големите предприятия част от респондентите разполагат със собствен капацитет за подготовка на документите за кандидатстване.

Само 24% от анкетираните предприятия имат издадени удостоверения за енергийни спестявания (УЕС). Над половината от всички анкетираните предприятия (52.4%) проявяват интерес към търговията с удостоверения за енергийни спестявания и/или прехвърляне на УЕС.

Водещи за предприятията проблеми и затруднения във връзка с изпълнението на задълженията си по извършване на обследвания за енергийна ефективност са допълнителните разходи на средства (30%) и труд (19%). Значителни са затрудненията и от технологични причини – липса на достатъчно точна информация за използваното оборудване и режимите на работата му (13%) и липсата на достатъчно развита система за енергиен мониторинг (11%). Предприятията практически не срещат трудности при избора на качествен енергиен одитор, но едновременно с това част от тях не получават одит с нови за тях изводи и предложения (13%).

Над половината от енергийните одитори имат затруднения при прилагането на действащите наредби, методики и указания по изпълнение на

енергийните обследвания на промишлени предприятия. Те считат, че указанията в цитираните документи са много общи и недостатъчно конкретни, което води по-голямо от необходимото разнообразие в изпълняваните обследвания. Основните трудности за вписване в регистрите на фирми, извършващи обследвания за енергийна ефективност са продължителните и скъпи курсове за обучение, които не се провеждат редовно, както и изискването за разполагане с голям брой различни по специалност експерти.

С най-голяма степен на тежест основните трудности и проблеми при изпълнението на обследвания за енергийна ефективност на промишлени системи са ограниченото вътрешно измерване на енергийните потоци, нелоялна конкуренция на пазара за енергийни обследвания, свързана с ниско качество на продукта при занижени цени, недостатъчно синхронизирани данни за материалните и енергийни потоци.

Над половината от одиторите оценяват документите, регламентиращи подготовката и издаването на удостоверения за енергийни спестявания като трудно разбираеми, с неясноти и нееднозначности в документите и тълкуването им от административни структури. Методиките за оценка на енергийни спестявания са оценени като удобни за прилагане от над 90% от анкетираните енергийни одитори. Въпреки това, 2/3 от тях считат, че методиките не са приложими за голям брой често срещани мерки.

Респондентите, представители на браншови асоциации и НПО, декларират заинтересоваността на техните членове към търговията с удостоверения за енергийни спестявания не само за търговците на енергия, но и на предприятията с голям обем постигнати енергийни спестявания. Оценката им е, че извършените от търговците на енергия разходи за постигане на индивидуалните цели за енергийни спестявания ще бъдат компенсирани предимно за сметка на увеличение на цените на енергоносителите, приходи от договори с гарантиран резултат и комбинация от мерки.

В хода на проучването бяха получени значителен брой различни по значимост и степен ма конкретизация оценки и предложения за подобряване в законодателната база и практиките на приложението ѝ, в това число:

- Предложения за подобрения в нормативната уредба и практиките на извършване на енергийни обследвания и доказване на енергийни спестявания чрез:

- Мерки за подобряване качеството на обследванията за енергийна ефективност;
- Увеличаването на броя и разширяването на обхвата на специализираните методики за оценка на енергийните спестявания;
- Регулярно провеждане на курсове за консултанти по енергийна ефективност и др.;

- По постигането на националната цел за енергийна ефективност и доказване на енергийни спестявания за индивидуалните цели:
 - Засилване на ролята на алтернативните мерки;
 - Задължените лица да се запознаят с добри практики за придобиване на удостоверения за получените енергийни спестявания и др.;
- По договорите с гарантиран резултат (ЕСКО договори) - по-широко популяризиране на възможностите на този финансов механизъм и резултатите от подобни проекти и др.;

Заключение

В резултат на проведените проучвания са получени становища и оценки относно законодателството в областта на енергийната ефективност и ВЕИ и са идентифицирани са проблеми по приложението му. Получените оценки и предложения са представени на вниманието на съответните държавни органи и администрации, като преобладаващата част от тях са оценени положително с ангажменти за съответстващи корекции и допълнения в законодателната база и практиките на изпълнението им.

Литература

- [1] Оперативна програма «Добро управление» 2014-2020.
- [2] Директива 2006/32/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2006 година относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги.
- [3] Директива за енергийна ефективност 2012/27/ЕС и Директива (ЕС) 2018/2002 за изменение на Директива 2012/27/ЕС.
- [4] ЗАКОН за енергийната ефективност Обн., ДВ, бр. 35 от 15.05.2015 г., в сила от 15.05.2015 г., изм. и доп., бр. 105 от 30.12.2016 г., доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г., изм., бр. 27 от 27.03.2018 г., изм. и доп., бр. 38 от 8.05.2018 г., в сила от 8.05.2018 г.
- [5] НАРЕДБА № Е-РД-04-05 от 8 септември 2016 г. за определяне на показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, както и за определяне на условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и изготвяне на оценка на енергийни спестявания.
- [6] НАРЕДБА № Е-РД-04-3 от 4.05.2016 г. за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, из-

искванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждаването им, издадена от министъра на енергетиката, обн., ДВ, бр. 38 от 20.05.2016 г., в сила от 20.05.2016 г.

- [7] НАРЕДБА за методиките за определянето на националната цел за енергийна ефективност и за определянето на общата кумулативна цел, въвеждането на схема за задължения за енергийни спестявания и разпределянето на индивидуалните цели за енергийни спестявания между задължените лица, приета с ПМС № 240 от 15.09.2016 г., обн., ДВ, бр. 75 от 27.09.2016 г., в сила от 27.09.2016 г.

АВТОР:

Доц. д-р инж. Димитър Велев Баев, Българска Стопанка Камара
Тел. 0888 22 65 27, e-mail: dbaev41@gmail.com